

Chantal Mouffes vänsterpopulism

En vitalisering av eller ett hot mot demokratin?

Abstract

This essay which is considered to be a study in political theory aims to analyze if Chantal Mouffe's theories about left populism should be used to radicalize democracy and the democratic values of liberty and equality. Politics is today in a post-democratic situation, where the neoliberal hegemony does not allow opinions that don't fit into the neoliberal consensus. Mouffe critiques the current politics for only serving the market, regardless of which party that rules and for only offering recurring elections between centre-right and centre-left parties. This has led us to a polarized society and a populist moment, where the current politicians don't listen to the voters' concerns but to their own interests. Mouffe is optimistic about this populist moment and argues about using populist strategies to overcome the neoliberal framework and the threat from right wing populists. We should allow contradictions of opinion to tame the polarization from exploding into a populist takeover. This could be done with increased pluralism, changing antagonisms to agnostics and by constructing a left thinking people.

Nyckelord: Chantal Mouffe, vänsterpopulism, radikal demokrati, nyliberal hegemoni

Antal ord: 8556

Innehållsförteckning

1. Inledning

- 1.1 Beskrivning av problematiken
- 1.2 Syfte, relevans och frågeställning
- 1.3 Metod
- 1.4 Disposition
- 1.5 Sammanfattning av analys

2. Bakgrund

- 2.1 Postmarxism
- 2.2 Agonism, pluralism och representation
- 2.3 Kritik mot dagens konsensuspolitik och nyliberalismen
- 2.4 Konstruering av ett folk
- 2.5 Liberal syn på populism
- 2.6 Vänsterradikala rekommendationer

3. Analys

- 3.1 Pluralism och agonistik
- 3.2 Konsensuspolitik
- 3.3 Konstruktionen av ett folk

4. Slutsatser

5. Referenser

1. Inledning

1.1 Beskrivning av problematiken

Vi lever i ett postdemokratisk era, där demokratin har urholkats och hamnat i en stillastående position. Nyliberalismen som är den dominerande hegemonin har upplevt mycket kritik för att inte leverera ett gott och hållbart samhälle, vilket har resulterat i att populistiska idéer har etablerat sig (Mouffe 2019: 36). Det folkliga missnöjet och större samhällsklyftor har lett till polariserade samhällen. Längre har det funnits en konsensus om att den liberala demokratin är den bästa, medan det idag råder större oro kring framtiden, men också ljusglimtar om att förändring håller på att ske.

Den belgiske statsvetaren Chantal Mouffe kritiserar samtida politik för att ha försvagat demokratin eftersom den inte ger utrymme för debatt eller progressiv politik som motsätter sig den nyliberala hegemonin. En konsensus kring den nyliberala politiken som den slutgiltiga har lett till att det enda alternativ som erbjuds är regelbundna maktskiften mellan en mitten-höger politik och en mitten-vänster politik. Mouffe menar att det individualistiska konsumtionssamhället som nyliberalismen har skapat försvarar marknadens frihet över demokratiska principer som folksuveränitet och jämlikhet. Den rådande politiken handlar enbart om att förvalta den redan etablerade politiska ordningen, där medborgare som motsätter sig det här mitten konsensuset eller vägrar erkänna nyliberalismen som enda alternativ klassificeras som extremister och utesluts från politiskt deltagande. (Mouffe 2019: 30).

Mouffe förespråkar en radikalisering av demokratin med vänsterpopulism som drivkraft och menar att vi bör betrakta detta populistiska ögonblick som ett guldläge för att fördjupa demokratin. Populistiska strategier bör användas för att göra gott när demokratin är svag och makthavare är inkapabla att upprätthålla demokratiska principer. Syftet med Mouffes arbeten är att förse politisk teori med en alternativ förståelse av vad vi i detta populistiska ögonblick står inför. I detta populistiska ögonblick menar Mouffe kort sagt att pluralism och agonism är nödvändigt för att fördjupa demokratin. Meningsmotståndare ska respektera varandra och inkludera alla politiska åsikter, inte bara de som är normativt acceptabla. Därför motsätter sig Mouffe den konsensus politik som dominerar den politiska diskursen idag och framhäver betydelsen av politisk konflikt, något som enligt henne krävs för att fördjupa demokratin.

Vänsterpolitik grundar sig i den socialistiska ideologin vars grundkoncept är jämlikhet och rättvisa. Socialism motsätter sig ofta kapitalism och ämnar att konstruera ett klasslöst samhälle baserat på statligt ägande och omfördelning av resurser. En viktig fråga för vänstern är deltagande demokrati, att individer inte bara röstar på vem de vill ska representera deras intressen, utan är aktivt deltagande i den politiska debatten (Heywood 2019: 95). Medan liberaler tror på att meritokrati skapar social rättvisa och att alla individer föds med samma förutsättningar, menar socialister att individens skills och meriter beror på det kollektiva samhället och hur ekonomiska, sociala och kulturella förutsättningarna sett ut för individen (Heywood 2019: 102). Den socialistiska ideologin vill konstruera ett samhälle där samarbete och kollektivt ägande jämnar ut klasskillnaderna, snarare att individen ska drivas av själv intressen.

Populism är en tunn ideologi som kan appliceras både på höger och vänster ideologier och hat uppstått som ett symptom som signalerar ett problem inom det demokratiska systemet. Greider och Lindborg diskuterar i sin bok Det populistiska manifestet att vänstern bör använda sig av populistiska strategier för

att inte högerpopulismen ska etablera sig i politiken och konvertera till livsfarlig nationalism. Vänstern måste vara redo att komma med en bra respons när högerpopulister utropar sig till det "verkliga folket". Vänstern, enligt Greider och Lindborg ser till att inkludera så många som möjligt i samhället, speciellt de som missgynnats av den marknadsliberala politiken. Högerpopulismen däremot delar inte upp det goda folket mot den korrupta eliten dvs kapitalägarna som vänstern gör, utan snarare folket mot kultureliten (Greider och Lindborg 2018). Mouffe menar att högerpopulister inte är främlingsfientliga egentligen, utan missnöjda med rådande politik. Enligt Mouffe finns det politiska lösningar på högerns bekymmer, lösningar som inte är rasistiska eller homofobiska som kan lösas med ökad pluralism. Mouffe är därför optimistisk att vinna över dessa väljare att rösta vänsterpopulistiskt. Populism bör betraktas som en frigörande kraft, där den liberala demokratin är problemet och radikal demokrati dess botemedel (Mudde och Kaltwasser 2017: 3). Demokratin är det optimala redskapet för att skapa ett jämlikt samhälle (Göran och Lindborg 2018: 72).

Populism kan se annorlunda ut i olika kontexter men har tre grundkoncept, folket, eliten och den generella viljan. Till skillnad från den ursprungliga definitionen av populism där politiska motståndare har exkluderas, menar Mouffe snarare att vänsterpopulism handlar om ökad pluralism där alla individer inkluderas i det politiska. Mouffe förespråkar en kombination av vänsterpolitik och populistiska strategier. Detta för att vänstern är den sanna utopiska ideologin och populistiska strategier är det effektivaste sättet att få igenom dess politik i praktiken. Mouffe menar att vänstern idag saknar den retorik som krävs för att implementera en vänsterpopulistisk politik, men hon ger inga konkreta förslag på hur man bör gå tillväga utan menar att det är upp till framtida politiska teoretiker att arbeta vidare på (Mouffe 2019). Populism bör betraktas som en diskursiv strategi där populism är ett retoriskt redskap att föra politik snarare än en ideologi (Laclau 2005: 45). Mouffes teorier är dock mer av normativ än deskriptiv karaktär, där hon presenterar hur demokratisk politik bör föras med hjälp av

populistiska strategier. Förespråkare för radikal demokrati menar att demokratin inte är fullständig, utan kan fortsätta utvecklas och fördjupas. De demokratiska principerna fritet och jämlikhet är i fokus för radikala demokrater, som menar att demokratin kan användas som ett redskap för att fördjupa de två principerna. Demokratiska institutioner möjliggör en fredlig mobilisering av politiska passioner och kan leda radikalismen i rätt riktning.

1.2 Syfte, relevans och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att diskutera kring Chantal Mouffes teorier om att vänsterrörelsen bör radikaliseras för att agera som en motpol till nyliberalism samt de konservativa partier som tenderar att etablera sig i nyliberalismens ställe. Jag ämnar sedan att reda ut huruvida vänsterpopulism bör tillämpas i det politiska landskapet samt om Mouffes projekt är möjligt i praktiken samt kritisera vilka risker det eventuellt skulle innebära. Mouffe är tydlig med att poängtera att hennes projekt inte ämnar att presentera några faktiska slutsatser, utan är abstrakta teorier för framtida politiska teoretiker att bygga vidare på. Mitt syfte är därför att redogöra för vilka strukturella möjligheter som eventuellt kan leda till radikal vänsterorienterad rörelse.

Polariseringen idag är större än någonsin, därav populistiska partiers uppgång. Populism är ett av vår tids mest omtalade politiska ämnen, men det är få som forskat på hur vi kan samexistera med den och nyttja den till samhällets fördel. Mouffe är en av de som ser optimistiskt på populism, att det kan vara ett redskap för att kräva ett omtänk av det politiska. Eftersom populistiska partier bara tycks växa, är det relevant att diskutera hur man bör förhålla sig till den och kontrollera den för att den inte ska gå överstyr och sluta i ett auktoritärt styre. Mouffes definition av populism skiljer sig mycket från den traditionella synen på populism, där en karismatisk ledare representerar folket och dess intressen. Därför

kan Mouffes projekt bidra till en alternativ förståelse för hur man ska förhålla sig till populismens uppgång och hur man kan tämja den att fördjupa demokratin.

Frågeställning:

- Kan Chantal Mouffes vänsterpopulistiska projekt fungera som en vitalisering av demokratin, eller ett hot mot demokratin?

1.3 Metod

Jag ska använda mig av en idékritisk metodologi kombinerat med en argumentationsanalys, då båda är användbara när politiska idéer ska analyseras. För att besvara frågeställningen behöver jag rationalisera kring Mouffes politiska idéer, motivera varför de bör tillämpas men också för att upptäcka dess eventuella brister. Herbert Tingstens idékritiska tillvägagångssätt ger mig en holistisk översikt över hur ideologiska aspekter påverkar samhällsutvecklingen genom att blottlägga politiska idéers ursprung, utbredning och påföljder. Politiska budskap kan tolkas som variabler vilka är konsekvenser av olika inträffanden (Beckman 2005: 11-13). Normativa påståenden kan inte vara sanna eller falska, giltiga eller ogiltiga enligt Tingsten (Tralau 2012: 50), utan bör utsättas för kritik och granskas. När politiska texter ska tolkas är det viktigt att man som forskare ska komma med bra argument och resonera kring potentiella lösningar. Ett validitetsproblem som kan uppstå är att slutsatserna ser olika ut för olika forskare, eftersom texterna tolkas annorlunda beroende på vad för tidigare individuella uppfattningar forskaren har. För att nå en hög grad av reliabilitet är det viktigt att vara objektiv oberoende av vilka egna politiska uppfattningar man har (Esiasson et.al 2007: 57).

Idékritiken är användbart när jag ska granska hur abstrakta idéer hade sett ut om de realiserats. För att förstå varför en samhällsordning utmanas eller försvaras, måste man förstå det aktuella samhällets idéer (Bergström och Boreus 2018: 144-5). Idéerna om att radikaliserade demokratin med vänsterpopulism som drivkraft presenteras ur Mouffes perspektiv, men det är inte Mouffe som aktör som är i centrum, utan hennes idéer. Detta gör att min uppsats är av idéorienterad karaktär, eftersom jag kommer fokusera kring att enbart tolka politiska idéer snarare än ett specifikt parti, en organisation eller dylikt. Jag ämnar att presentera och granska Mouffes argument, men fokus ligger mer kring om hennes argument bör kritiserats eller tillämpas i praktiken, snarare än av vem som uttrycker idéerna. En idéorienterad studie ger mig möjlighet att utsätta politiska idéer för kritisk granskning samt undersöka abstrakta fenomen av politisk filosofisk karaktär (Beckman 2005: 17-19).

Politiska ideologier har olika kärnkoncept och olika tillvägagångssätt för att uppnå utopiska mål. Men nya konstruktioner av klassiska ideologier skiljer sig från den ursprungliga läran. (Bergström och Boreus 2018: 136). Intern kritik kommer användas för att i analysen diskutera kring om Mouffes projekt hade gått att tillämpa i praktiken samt vilka eventuella tillvägagångssätt som kan användas. Detta leder mig till en slutsats om vilka eventuella risker det finns med Mouffes populistiska projekt och varför det bör tillämpas. Idéer och ideologiska aspekter kan bidra till en förståelse vad som motiverar ett politiskt ställningstagande. Det är användbart när jag ska definiera hur Mouffe resonerar kring vilka rekommendationer som krävs för att nå politiska mål och upptäcka eventuella brister. En idékritisk metodologi låter mig även studera varför en specifik idé uppstår, vilka sociala, kulturella och historiska omständigheter som har bidragit till idéns uppkomst samt vilka grupper som tar till sig idéernas logik och driver frågan (Bergström och Boreus 2018: 138-9).

1.4 Disposition

Uppsatsens disponering lyder på följande vis. Först presenterar jag en sammanfattning av analysen. Bakgrunden är ämnad att ge en holistisk överblick över den kritik Mouffe riktar mot postdemokratiska tillstånd samt varför och hur det politiska landskapet bör förändras. Underdimensioner som beskrivs här är nyliberalism, mitten konsensus, konstrueringen av ett folk samt vänsterradikala rekommendationer. Fortsättningsvis i bakgrunds kapitlet presenteras behandlar vilka målsättningar Mouffe strävar efter, underdimensioner som tas upp här är postmarxism och hegemoni för att ge en bild av var Mouffe kommer ifrån, följt av en beskrivning av Mouffes syn på agnostisk och pluralism. Analysen är den avgörande för arbetet, där intentionen är att utsätta Mouffes teorier för kritik och föra en politisk argumentation för att presentera ett svar utifrån frågeställningen. Analysen är uppdelad i tre delar. Den första delen behandlar Mouffes syn pluralism och agonistik. Den andra analysdelen behandlar kritik för och mot konsensuspolitik. Den tredje delen belyser konstruktionen av ett folk. Avslutningsvis kommer redogöra över varför Mouffes projekt bör tillämpas och varför det är en vitalisering, snarare än ett hot av demokratin.

För att besvara frågeställningen krävs en översiktlig beskrivning av Mouffes projekt. Då alla aspekter av Mouffes projekt inte får plats inom ramen för en kandidatuppsats krävs vissa avgränsningar. Jag har därför valt att fokusera på den kritik Mouffe framför mot dagens postdemokratiska tillstånd samt hur och varför man bör gå tillväga för att tillämpa hennes vänsterprojekt. För en god struktur krävs en översiktlig bakgrund som beskriver Mouffes projekt och rekommendationer. Av Mouffes många verk har jag valt att främst fokusera på de senaste, *Agonistik: Texter om att tänka världen politiskt* (2016) och *Till Vänster Populismens Försvar* (2019), även om andra texter av henne och Ernesto Laclau tas upp.

1.5 Sammanfattning av analys

Jag accepterar Mouffes teorier om att den nyliberala hegemonin bör reformeras och låta progressiv politik ta större plats i den politiska debatten. Den vision som Mouffe presenterar kan användas som ett redskap för att vitalisera demokratin, i den mån att den inkluderar fler människor att delta i det politiska. Däremot finns det ett par motsägelser i Mouffes teorier som jag är delvis kritisk till, främst för att hennes projekt är väldigt abstrakt och hon ger inga konkreta förslag på hur populistiska strategier kan användas i praktiken. Pluralism som är centralt i Mouffes teorier kan medföra vissa komplikationer, vilket kommer diskuteras i analysen. Populism i sig kan vara stor risk då man aldrig vet hur slutprodukten av populism kommer se ut, samt populismens tendenser att utesluta opposition och då avskaffa demokratin helt. Sedan tror jag även att konsensuspolitik som Mouffe är starkt emot är nödvändig för politisk stabilitet, speciellt om man skulle genomgå en politisk reformation med vänsterideologi som dominerande hegemoni. Ett sådant vänster konsensus hade kunnat utgöra det Mouffe menar med konstrueringen av ett folk. Trots vissa risker, med tanke på polariseringen som växt fram är det nödvändigt att tillåta ökad pluralism och en viss grad av konflikt, för att inte riskera allt polariseringen slutar i ett populistiskt maktövertagande.

2. Bakgrund

2.1 Postmarxism

Mouffe artikulerade tillsammans med Ernesto Laclau termen post-marxism i syfte att omtänka Karl Marx tidiga fundamentala synvinklar och sammanfoga dem med postmoderna och poststrukturella aspekter. Det postmarxistiska synsättet avlägsnar sig från det traditionella marxistiska synsättet där klass-antagonism, historisk materialism är i fokus och framhäver istället inklusion av nya sociala rörelser som feminism, freds och miljörörelsen etc (Heywood 2019: 123). Mouffes projekt är inspirerat av Antonio Gramscis teori om hur kapitalismen fortlever på grund ekonomisk ojämlikhet och politisk makt samt idén om makten som en ideologisk hegemoni. En hegemoni skapar en social konsensus utan att behöva ta till våld och uppnås istället genom diskursiv artikulation. Mouffes intresse ligger i studiet av hegemonisk makt, som bygger styrande klassen besitter en kulturell överlägsenhet och sprider sina värderingar (som sedan blir en konsensus) till samhället.

Postmarxism bygger vidare på Marx idéer om att grupper av individer är uppdelade i klasser, men till skillnad från den marxistiska läran är det inte på grund av objektiv materiell verklighet, utan ett resultat av en diskursiv politisk utveckling där sociala förhållanden artikuleras (Laclau 1990: 33, Laclau och Mouffe 1985 kap 2). Mouffe menar att man bör rekonstruera det sociala och att radikaliserat demokratin är ett redskap för att inrätta en egalitär världsbild. Mouffes projekt strävar alltså inte efter socialism utan ren demokrati, då hon inte vill bryta med kapitalismen utan snarare reformera nuvarande institutioner och använda kapitalismens ekonomiska fördelar, men tvinga den att tjäna social

rättvisa snarare än marknaden. Människans generella förståelse om verkligheten och verkliga fenomen styrs undermedvetet av sammansatta diskurser vilket gör det svårt att föreställa sig en verklighet utanför den diskursiva verklighet vi befinner oss i. Den nyliberala hegemoniska makten bygger på att utesluta alternativa sätt att organisera sociala och politiska relationer. Dominerande hegemoniska diskurser skapar ett common sense som blir så naturligt för samhället att den politiska hegemoniska ordern inte ifrågasätts, utmanas eller kritiseras (Laclau och Mouffe 1985: 134-144).

2.2 Agonism och pluralism

Vi befinner oss just nu i en postdemokratisk tid, där dramatiken mellan liberalismen och demokratin har ersatts av den nyliberala hegemonin. Man trodde att antagonismen mellan höger och vänsterpolitik hade övervunnits och att man tagit steget mot en mogen demokrati när tredje vägens modell infördes. Efter Sovjetunionens kollaps nådde socialliberalismen sin slutgiltiga punkt där mitten politiken blev den enda tänkbara. Anledningen till att socialdemokratin inte lyckats enligt Mouffe är för att den förhåller sig till värdegrunden om att det inte nödvändigtvis behövs motståndare inom politiken. Mouffe kritiserar denna värdegrund och menar att det visst behövs motsättningar inom politiken.

“Den agonistiska konfrontationen skiljer sig från den antagonistiska, inte därför att den möjliggör ett samförstånd, utan därför att opponenter betraktas som en motståndare med en legitim existens snarare än som en fiende som bör utplånas” (Mouffe 2019: 119).

När politiska partiers idéer ställs för nära varandra tenderar det att uppstå en frånvaro av representation. Inom Mouffes politiska teori är agonism och pluralism centralt, vilket innebär att man ser politiska konflikter som något positivt, för att det ska ge utrymme för en mer representativ demokrati. Mouffe använder sig av den nazistiska filosofen Carl Schmitts teorier om det politiska. Anledningen till att

hon använder sig av Schmitts teorier är för att han riktar mycket kritik mot sin tids liberalism och demokrati. Schmitt däremot framhäver en auktoritär ledare som rättfärdigar försvarandet av nationalstaten. Mouffe förespråkar inte en auktoritär ledare utan använder den del av Schmitts teorier som uppmärksammar distinktionen mellan liberalism och demokrati. Däremot framhäver Mouffe ett pluralistiskt samhälle över det homogena som Schmitt förespråkar (Mouffe 2016: 20).

“En politisk fiende behöver inte vara moraliskt ond” (Schmitt 1932/2010: 46).

Mouffe förkastar Schmitts slutsatser men vill bevara hans fundamentalism om att den kontinuerliga antagonistiska konflikten inom demokratin måste erkännas så vi kan lära demokratin att samexistera med den. Problemet med den antagonistiska politiken är att den utgör en slutpunkt för politisk aktivitet där den blir stillastående, demokratin idag upplever den oförmågan att omvandla antagonister till agonismer (Laclau och Mouffe 2001: 125). Det pluralistiska samhället är centralt i Mouffes arbeten, med det menar hon att vi måste göra oss av med uppfattningen om att det bara skulle finnas ett enda alternativ som det gemensamma goda. En agnostisk relation borde ersätta den deliberativa demokratin, det hade då utvecklats en relation mellan antagonister där det finns möjlighet att uttrycka motstånd mot rådande hegemoni utan att riskera att bli diskvalificerad eller klassificerad som extremist. Samhällets institutioner bör se till att “vi” och “dom” artikuleras som en agonistisk relation mellan politiska opponenter för att utöka medborgares valmöjligheter och pluralismen inom den politiska sfären (Mouffe 2005: 19, Mouffe 2016: 19).

2.3 Konsensuspolitik och nyliberala hegemonin

En deliberativ demokrati har vuxit fram med den nyliberala hegemonin, rationalitet för Mouffe innebär inget annat än en hegemonisk kamp som skapar ett

konsensus (Mouffe 2016: 19). Politiskt konsensus är inget att sträva efter utan är något som bör undvikas eftersom ett konsensus förhindrar ifrågasättandet av personer i maktpositioner. Mouffe gör en tolkning av den liberala demokratis historia och menar att vi har vant oss vid att den liberala traditionen som behandlar individuell frihet och rättsstaten, och demokratiska traditionen som behandlar jämlikhet och folkets suveräna självbestämmande naturligt samverkar med varandra. Mellan liberalismen och demokratin har det funnits en konstant spänning och även en vilja att förena idealen frihet och jämlikhet. Enligt Mouffe bör man istället fördjupa politisk liberalism för att jämna ut konflikten mellan frihet och jämlikhet. Liberalismen som kräver att individuell frihet prioriteras högst har många gånger bidragit till upprätthållandet av ekonomiska klyftor och ojämlik maktfördelning. Demokratin som sätter folkviljan i centrum har ibland missgynnat minoriteter eller individer som betecknats som avvikande (Mouffe 2016: 16-18).

Mouffe kritiserar den nyliberala hegemonin behandlar medborgare som konsumenter, där politiska idéer har ersatts med ekonomiska idéer, där staten uppfattas som dålig och individen och marknaden står i centrum (Mouffe 2019: 66 och Heywood 2019: 84). Mouffe menar att demokratisk nedgång även är en nedgång för liberala principer. En liberal grundpelare är att alla föds med samma förutsättningar, vilket nyliberalismen inte upprätthåller eftersom ojämlikheten nyliberalismen har bidragit med inte ger alla samma förutsättningar. Enligt Mouffe upprätthåller hennes vänsterprojekt liberala principer bättre än vad nyliberalismen gör eftersom pluralismen öppnar för ett heterogent samhälle där människan har mer frihet att forma sina åsikter och blir då frigjorda på riktigt. Avsikten är absolut inte att bryta med den liberala demokratin och inrätta en socialistisk stat, utan istället radikaliserar liberala principer: frihet och jämlikhet åt alla. Problemet med liberalism enligt Mouffe är att man tror sig kunna göra sig av med eller åtminstone rationalisera konflikt och exklusion (Mouffe 1993: 141).

För mitten-vänstern blocket är det mest bekväma alternativet att måla upp högerpopulistiska partiets anhängare som obildade för att försköna en bild av sig själva som de moraliskt goda demokraterna som försvarar politiken från den farliga högerpopulismen. Mouffe menar att det är helt fel strategi, vi bör snarare erkänna att högerpopulistiska krav inte alls strider mot några demokratiska principer. Viktigt att poängtera är att Mouffe inte ämnar att skapa en gränsdragning mellan höger och vänster väljare, utan snarare mellan folket och oligarkin. Det hjälper inte att vi kallar högerpopulister för rasister och förkastar deras politik, de måste överröstas och lockas över till att rösta för en progressiv policy. Högerpopulismen menar att de kan stärka demokratin med återupprättandet av folksuveräniteten men åsidosätter jämställdhetsprincipen (Mouffe 2018: 30 och 38). Den vanligaste uppfattningen om populism är att den stänger ute politisk opposition och delar upp folket i två antagonistiska läger. Mouffe vill snarare öka politik opposition men behåller den populistiska strategin om att måla upp en vi och dom distinktion. Med dom menar Mouffe den nyliberala eliten och dess konsensuspolitik, snarare än högerpopulistiska väljare.

2.4 Liberal syn på populism

Liberala tänkare motsätter sig populism på två punkter. Först anses populism som ett hot mot liberala principer och för demokratin som helhet då man ser på populism som en föregångare till ett auktoritärt styre. Demokratin bygger enligt liberaler på antagandet att det inte finns någon faktisk "true voice of the people" och att den homogena folkviljan är singular, en "true voice" hotar liberala principer om individens och minoriteters frihet (Moffitt 2020: 96). Populistiska lovord om att makten kommer återlämnas till folket borde inte övervägas (Rummens 2017: 561). Den andra problematiken liberaler finner i populism är dess ignorans att erkänna politiska motståndare som legitima eftersom populistiska ledare tenderar att säga sig tala direkt för den verkliga folkviljan.

Liberaler förknippar populistiska strategier med Carl Schmitts politiska teorier om vän-fiende relationen som essentiell för politiken. Liberaler menar istället att demokratin precis som ekonomin bör sköta sig självt och kan på egen hand självreglera och bistå med en agonistisk relation mellan opponenter som har olika viljor men erkänner varandras legitimitet (Moffitt 2020: 97). Mouffe anser att populisterna bör behandlas som politiska motståndare, Rummens kritiserar detta påstående och hävdar att populistisk moral bygger på falska premisser då populisterna varken är moraliska fiender eller politiska motståndare, utan ska betraktas som politiska fiender. Att utesluta och diskvalificera populistiska partier görs inte av moraliska skäl, utan är en politisk strategi som ämnar att försvara den liberala demokratin. Rummens menar att populism alltid ska förvisas, att det aldrig kan fungera som ett korrektiv till demokrati eftersom populismens grundkoncept går emot demokratiska principer (Rummens 2017).

Många liberala tänkare har uttryckt oro över att det ska växa fram en ny vänster elit som ska lära folket vad ett gott samhälle är, en kunskap som sedan skall visas samma respekt som naturvetenskap. Ett problem med den nya vänstern är att man ofta tenderar att se allt svart på vitt, vilket riskerar att utesluta opposition (kristianstadbladet 2020). Att utesluta opposition på detta sätt och låta kritiker inta positioner som experter på ett område är en typisk populistisk strategi som vänstern kunnat använda sig av, att arbeta för framväxandet av en ny vänster elit genom reartikulation, likt hur latinamerikanska populistiska ledare som Perón och Chávez, som ersatte befintliga sociala rörelser med en lojal elit konstruerad uppifrån och ner.

2.5 Konstruktionen av ett folk

Politik hör ihop med det sociala och som tidigare nämnt artikuleras individens generella förståelse undermedvetet av den verklighet man befinner sig i. För att mobilisera en vänsterorienterad rörelse som Mouffe önskar krävs det att en större

grupp individer presenterar en alternativ förståelse över det politiska. Denna förståelse måste vara övertygande, långsiktig och representera många människors intressen. Människor är sociala varelser som artikulerar sig sin identitet genom klass, etnisk, kulturell eller sexuell tillhörighet. Identiteter, både individuella och kollektiva framställs alltid som en artikulation av makt, identiteter är aldrig essentiella utan befinner sig alltid i konstant förändring och kan alltid utmanas. Pluralism enligt Mouffes förståelse tillåter sociala identiteter att artikulera sig och ta plats i den politiska debatten (Laclau 1996). Arbetarklassen som tidigare representerat vänstern är inte lika sammansatt som förut, sedan 1970 och närmandet av Sovjetunionens kollaps har den västerländska arbetarklassen blivit mer konservativ. Mouffe förklarar att många väljare dras till högerpopulistiska alternativ för att de upplever att övriga partier inte uppmärksammar deras bekymmer. Därför måste vänstern erbjuda ett alternativ och med populistiska strategier mobilisera medborgares känslor för att implementera en radikal progressiv policy. För att förhindra högerpopulistisk etablering behövs en vänsterorienterad populistisk folkrörelse som kan sammanbringa folk till att vilja bryta detta post-demokratiska tillstånd.

Det finns ingen sammansatt vänsterorienterad rörelse idag, därför har högerpopulismen som i större utsträckning lyckats "konstruera ett folk" som röstar för samma intressen ett försprång. Vänstern är mer splittrad, vänsterns idé och princip är svårare att sälja eftersom den ofta förknippas med kommunism. De senaste 50 åren har det däremot uppstått nya ideologiska rörelser som feminism och ekologiska rörelser som placeras på vänsterskalan, men dessa har inte alls samma sammansatta grundvärderingar som högerpopulistiska väljare har. Mouffe menar att dessa nya rörelser bör förenas med vänsterpolitik, men det ges inga direkta exempel på vem som bör inneha rollen som den populistiske ledaren. Däremot poängterar hon att ett starkt ledarskap inte behöver sluta i auktoritarianism och hänvisar till ledare som Nelson Mandela och Martin Luther King när hon argumenterar för att det beror helt på vilken typ av relation ledaren

har med folket. För högerpopulister har ledaren en auktoritär relation till folket, medan vänster ledare har en jämlik relation mellan ledare och folket (Moffitt 2020: 110). Den progressiva vänstern idag representeras av bland annat Bernie Sanders, Occupy Wall Street rörelsen samt Fridays for Future, som alla har en god agenda och delar en jämlik relation till folket. Sanders exempelvis vill heller inte bryta med demokraterna utan reformera deras politik och hans retorik kan därför klassificeras som en mild version av populism.

Mouffe nämner lite kort i sin senaste bok *For a Left Populism* att vänsterrörelsen bör förena den sociala frågan med miljöfrågan och placera den senare i mitten av agendan. Miljöfrågan är särskilt viktig då en ekologisk omställning kan vara den avgörande faktorn för verkställandet av vänsterpolitik vilket hade inneburit ett nederlag för den nyliberala hegemonin. En eventuell ekologisk omställning med demokratiska värderingar kan nämligen konstruera ett folk som vill bryta med den nyliberala hegemonin. Detta genom att skapa en samhällsvision som ger människor hopp för framtiden vilket även kräver en intellektuell och moralisk reform (Mouffe 2019: 83-4).

2.6 Vänsterradikala rekommendationer

Dagens vänsterpartier rör sig allt mer mot mitten och börjar acceptera den nyliberala ekonomin. Mouffe menar att de bör radikaliseras för att öka representation där de verkliga frågorna är i fokus. Därför kan det enda hoppet vara att skapa ett nytt parti som kan representera den nya vänsterrörelsen. Populism förstås ofta i termer om ett homogent folk, vilket går emot demokratisk pluralism. Mouffe menar att det inte alls behöver vara så och poängterar att vi just nu står vi inför en oförmåga att omtänka det politiska, vilket hör ihop med det nyliberala tankesättet som inte låter oss utmana det normala.

“... den vänsterpopulistiska strategin bygger på ett anti-essentialistiskt perspektiv där “folket” inte ses som en empirisk referent utan som en diskursiv politisk konstruktion” (Mouffe: 2019: 85).

Den vänsterpopulistiska strategin går ut på att förena kollektiva ambitioner och skapa ett “vi” och “dom” som gemensamt strävar efter att fördjupa demokratiska principer genom att motsätta sig den gemensamma fienden: oligarkin (Mouffe 2019: 39). När Margaret Thatcher precis vunnit det brittiska valet 1979 hade vänstern en chans att få igenom sin politik, men gjorde misstaget att inte ta åt sig av den kritik som kom från de nya sociala rörelserna som krävde att deras intressen skulle artikuleras med arbetarklassen. Socialdemokratin var oförmögen att ta chansen att reformera politiken och konverterade istället till nyliberala värderingar (Mouffe 2019: 44). I denna populistiska tid ser vänstern återigen ett läge och får inte göra om samma misstag utan bör nu “konstruera ett folk” genom att inkludera övriga sociala rörelser som kan förändra den hegemoniska ordningen med en inflytelserik och normbrytande mothegemoni. Thatcherismen har lärt oss att det är möjligt att reformera en hegemonisk ordning med en populistisk retorik utan revolution eller att behöva bryta med det liberaldemokratiska ramverket (Mouffe 2019: 53). Vänsterrörelsen måste försöka visualisera en alternativ hegemoni så man inte ännu en gång missar möjligheten att inrätta en ny progressiv hegemoni.

Mouffe är övertygad om att väljare som röstar högerpopulistiskt är inte främlingsfientliga egentligen, de vill bara se en alternativ politik som utmanar den nyliberala hegemonin. Högerpopulister utnyttjar den populistiska strategin på ett effektivt sätt för att locka till sig väljare, framgången beror på det kollektiva identitetsskapande som högern har lyckats skapa. Vänstern måste ta efter högern och göra samma sak för att inte missa chansen att öka vänsterns inflytande.

3. Analys

Mouffe poängterar tydligt att hennes projekt inte ämnar att presentera några konkreta slutsatser, utan är abstrakta idéer ämnade för att inspirera framtida politiska teoretiker att omtänka den nuvarande politiken samt bygga vidare på hennes idéer. Denna analys ämnar inte att ge exakta svar på om och hur en vänsterpopulistisk politik bör implementeras. Däremot kommer jag diskutera på vilka risker man bör ha i åtanke om en vänsterradikal politik hade tillämpats, samt lägga fram ett par förslag om hur man eventuellt kan gå tillväga.

3.1 Pluralism och agonism

En motsägelse i Mouffes projekt är att man ska acceptera mer radikala åsikter, samtidigt som hon vill växla upp och se en vänsterpopulistisk seger. En radikalisering av demokratin med vänsterpolitik som utgångspunkt är omöjlig om högerpopulismen tillåts växa, för att Mouffes projekt ska gå igenom måste man helt enkelt utesluta oönskade åsikter, vilket då går emot det pluralistiska samhället hon förespråkar. Eftersom pluralism tillåter vitt skilda åsikter är det omöjligt att skapa en homogen hegemoni. Mouffes teorier om det politiska behöver även en strukturell vision över hur man gemensamt kommer överens om hur man ska behålla en fredlig samexistens mellan oliktankande grupper. Även om Mouffe nämner att det bör finnas vissa gränser för en alltför tolerant pluralism, är risken att idéer med förvrängda felaktigheter tillåtas infiltrera det politiska. Även om en politisk ordning verkar stabil i teorin, tenderar den att eskalera i en spiral av konflikt och våld (Cross 2017: 182).

Problemet med för mycket pluralism inom demokratin är att oberoende organisationers åsikter måste accepteras i den politiska sfären där deras oberoende position inte hindrar dem från att skada samhället (Dahl 1982: 31). Tänker här på fascistiska, kommunistiska eller islamistiska partier, tillåts dem mycket inflytande och får tillräckligt många anhängare finns det inget som stänger ute dem och förhindrar dem från att skada demokratin och samhället. Att tolerera alltför irrationella åsikter skulle vara nödvändigt, mycket tid kommer gå åt till att hantera oberäkneliga politiska övertygelser. Därför tror jag att pluralism i den omfattningen som Mouffe beskriver kan bli ohälsosamt för demokratin. Mouffes agnostiska perspektiv får därmed inte missförstås, den är inte till för att gränsdragningar mellan olika grupper ska dras utan för att tämja den ökade polariseringen. Demokratins roll i det hela är att vara öppen för överenskommelser i politiska frågor och vara en sfär där nya gränsdragningar tar form. Konflikt enligt Mouffe ska erbjuda möjligheter för individer att uttrycka känslor och identiteter som artikuleras i politiska subjekt.

Dahl menar att ett högt valdeltagande inte är nödvändigt för demokratin (Pateman 1970: 3), då passiva medborgare ofta har mer antidemokratiska åsikter och deras passivitet kan då betraktas som positiv för demokratins upprätthållande. Om deras politiska engagemang skulle öka, kan det hota demokratiska värderingar (Dahl 1956: 89). En del statsvetare har till och med argumenterat för att högt folkligt valdeltagande kan vara skadligt för demokratin (Lewin 1970: 12-18). Ökad pluralism leder inte nödvändigtvis till en naturlig seger för vänsterpolitik eller till ersättandet av den nyliberala hegemonin. Men pluralism kan stabilisera polarisering och förhindra konflikt genom att skapa en god social integration grupper emellan (Held 1987: 252). Held menar att alla inte har samma möjligheter att påverka politiken och en brist på jämlikhet hotar den politiska friheten. Staten är därmed inte längre en neutral medlare, utan agerar utifrån egna intressen. Blir nivån av polarisering för hög tenderar grupper att dela upp sig i två läger där det då blir omöjligt att upprätthålla neutralitet. Polariseringen

handlar till stor del om brist på förståelse politiska parter emellan, pluralismen kan fungera som ett botemedel mot detta.

För att komma fram till en lösning, behöver vi tänka utöver de politiska lösningarna genom att förstå hur social psykologiska faktorer kan påverka det politiska. Författarna De-Wit, Van Der Linden och Brick gav i sin artikel "What are the Solutions to Political Polarization" fem förslag på hur man skulle kunna gå tillväga. Första är en hållbar kontakt mellan politiska opponenter där man kommer överens om fundamentala grunder om det allmänna goda. Det andra handlar om perspektivtagande, att förstå fenomen utifrån ett annat perspektiv är det mest avgörande för en hållbar social kontakt. Ett bra exempel på detta är hur vita individer ändrade sin åsikt om slaveriet när man började förstå vardagen ut de svarta slavarna perspektiv, vilket var en avgörande faktor för avskaffandet av slaveriet. Här kan medier spela en stor roll, genom att uppmuntra till perspektivtagande istället att visa ensidiga perspektiv. Det tredje förslaget handlar om gemensamma målsättningar, där individer från olika grupper underordnar sig för att nå dessa mål. Det finns dock en risk med en homogen underordnad identitet och gemensamma mål, då minoritetsgrupper tenderar att exkluderas om målen inte gynnar dem. Fjärde punkten poängterar vikten av proportionellt valsystem då proportionella system har högre valdeltagande samt att medborgare känner att deras röst gör skillnad. Den femte och sista handlar om att rösta på policies istället för på partier. Att ha folkomröstningar om kontroversiella frågor, vilket kan när en majoritet nås driva på förändringar av sociala normer som kan driva till en progressiv samhällsutveckling (de-Witt, Van der Linden och Brick 2019).

Alla fem punkter är ytterst väsentliga i relation till Mouffes projekt. Att exkludera meningsmotståndare och exempelvis stämpla högerpopulistiska väljare som rasister eller homofober gör ingen gott. Istället bör vänstern sträva efter att förstå varför dessa väljare är missnöjda, se det politiska ur deras perspektiv för att

sedan komma med en vänsterpolitik som fångar upp motståndarens perspektiv. En risk är att polariseringen och konfliktnivån blir för hög. Politiska kamper som placerar grupp mot grupp emot varandra, brukar ofta sluta i konflikt. Högerpopulismens väljarstöd ser inte ut att minska, kan verkligen den radikala vänstern samexistera med högerpopulismen? "vi och dem" åsikts motsättningarna tenderar att bli för stora. Å andra sidan kan det vara bra att tillåta mer pluralism, för att inte polariseringen ska explodera i ett populistiskt maktövertagande. Därför är det nödvändigt att vidga pluralismen, där alla får sina bekymmer uppmärksammade, för att undvika att missnöjet eskalerar i konflikt grupper emellan.

Om makten är pluralistiskt uppdelad så som Mouffe beskriver det, vem bör då inneha statlig makt att hindra konflikt om det pluralistiska samhället inte är eniga? Walzer poängterar att i det politiska tänkandets historia är det vanligt att uppfattningen om maktens roll har varit av antidemokratisk karaktär. Privilegierade eller förmögna individer tenderar att ställa externa krav på samhället utan att ta hänsyn till maktens sociala betydelse. Makten bör utövas av dem som förstår hur den kan användas på bästa sätt samt kontrolleras av dem som besitter den kunskap att snabbt upptäcker dess påföljder (Walzer 1993: 341). Som tidigare nämnt diskvalificeras extrema åsikter från att delta i det politiska, även om Mouffes avsikt är att bryta detta kan faktumet att den förmögna klassen ofta har bättre möjligheter att ställa krav komplicera Mouffes projekt. Om den ökade representationen inte leder till lyckade kompromisser, kan makten lätt falla över till de förmögna som tar över styret.

3.2 Konsensuspolitik

En annan motsägelse i Mouffes projekt är att hon inte tror på ett rationellt konsensus, men begär ändå att samtliga partier gemensamt ska sträva för frihet och jämlikhet. Varför skulle partier vara oförmögna att skapa ett politiskt konsensus om alla skulle behöva gå med på de grundläggande reglerna? Det Mouffe menar med att alla ska underkasta sig frihet och jämlikhet, kan förstås som ett tunnare konsensus som inte är lika exkluderande som det vi har idag. Om vi föreställer oss att befolkningen går mer på inrättandet av agnostisk demokrati, kan det uppstå problem om avsaknaden av ett ramverk och institutionella etablissemang som kan agera som vägledning vilket, kan resultera i att praktikerna kan behöva utveckla förordningen (Kapoor 2002). Därav är Mouffes projekt absolut värt att arbeta vidare med, att komma fram med konkreta lösningar på hur pluralism, agnostisk och vänsterpolitik kan fungera som ett komplement till demokratiska värderingar.

Som det ser ut idag har den rationella liberalismen bidragit med två alternativa identiteter, höger och vänster. Mouffes projekt bidrar till ett nytt sätt att förstå hur det politiska, där fler identiteter tillåts växa fram och omtänka synen på politik. Mouffes projekt kan lära oss att när det nuvarande systemet inte klarar av att inkludera alla medborgare, finns det andra alternativ som kan reformera det nuvarande systemet. Istället för att motarbeta populismen bör man som Mouffe menar tillåta den och ägna oss åt studier om hur den kan tämjäs att tjäna demokratiska värderingar. Det återstår dock att lyckas konstruera en vi och dem distinktion som går att kombinera med pluralistisk demokrati. Mouffes projekt ser ut att vara mer inkluderande än det som liberala rationalister förespråkar. Det agnostiska demokratiska ramverket erbjuder en bättre lösning på exklusion och politisk apati. Den agonism som Mouffe förespråkar kan avslöja liberalismens försök att förneka pluralism, samt blottlägga vilken orättvisa den liberala demokratin har fört med sig. Ett bryt med den konsensuspolitik som styr idag hade frigjort individer och gett dem friheten att uttrycka individuella politiska åsikter utan att bli exkluderad.

Ska Mouffes projekt lyckas, tror jag att ett konsensus är nödvändigt. Att konstruera en homogen "vänster" befolkning är svårt, normer och sätt att tänka måste förändras drastiskt, vilket är svåruppnåeligt i dagens läge, men fortfarande värt att sträva efter. För att radikalisera demokrati gäller det att man utmanar sociala normer, identiteter formas diskursivt och går alltid att rekonstrueras. För att ersätta den nyliberala hegemonin bör ett nytt gemensamt sätt att tänka formas bland majoritetsbefolkningen, radikala åsikter måste bli socialt accepterade inte bara bland minoritetsgrupper. Det är inte omöjligt att utmana den nyliberala hegemonin och tillämpa en vänster hegemonisk ordning som fördjupar demokratin. Men för att det ska fungera tror jag att ett vänsterorienterat konsensus måste växa fram som naturligt ersätter det marknadsliberala paradigmet som dominerar idag.

"Populismen, både den till höger och vänster, signalerar ett uppbrott från det marknadsliberala paradigmet" (Greider och Linderborg 2018: 62).

Det är nödvändigt för demokratins upprätthållande att denna politiken röstas fram. För att det ska ske måste sociala och kulturella normer som styr människans sätt att tänka förändras, först då kommer folket rösta fram ett parti som speglar dessa förändringar (Studebaker 2012). Det är avgörande att majoritetsbefolkningen upplever de nya idéerna som socialt accepterade för att de ska kunna implementeras. Om vi nu skulle genomgå en vänsterradikal reformation måste vi skapa ett diskursivt vänster konsensus om att omställningen är för det allmänna bästa, har man inte ett tydligt stöd från folkviljan, hotas demokratiska principer.

3.3 Konstruktionen av ett folk

Mouffe är medveten om att vi idag står för en svår utmaning i avseendet att skapa en kollektiv vilja (Mouffe 2019: 83). Det finns en viss gräns på hur mycket engagemang man kan förvänta sig av folket. Kan bli svårt att ändra människors tankesätt att vilja förändra. De flesta är idag bekväma och vill inte utmana den positionen utan ser på demokratiska regimer som bevarar och inte utmanar rådande normer som goda regimer. Mouffe hänvisar ofta till Gramsci som pratar om att proletariatet behöver partiets och intellektuellas hjälp för att konstruera ett folk, när arbetarklassen är oförmögen att göra det på egen hand. Detta för att på traditionellt marxistiskt sätt förena arbetarklassen och göra den medveten om att man delar de mest grundläggande värderingarna. Postmarxistiska teorier är väldigt abstrakta, så det svåra, att komma fram till hur detta skulle kunna genomföras återstår. Dahl ifrågasätter konceptet om varför arbetarklassen måste förenas utifrån marxistiska teoretikers riktlinjer för att sträva efter ett socialistiskt samhälle. Om arbetarklassen inte besitter en högre grad av teoretisk förståelse, hur ska man förstå behovet av socialism? (Dahl 1983: 157).

Med ökad pluralism som Mouffe strävar efter, kommer det vara omöjligt att konstruera ett gemensamt tänk hos arbetarklassen, som antagligen inte kommer enas, utan ställa sig hos det parti som passar ens personliga åsikt bäst. Arbetarklassens intressen är inte eniga idag, finns det fler alternativ kommer man hellre rösta utifrån individuella åsikter som uttrycker sig i religiösa, nationella intressen snarare än utifrån ett klassperspektiv. Judith Butler till skillnad från Mouffe fokuserar på strategier som ligger utanför statliga institutioner, såsom aktivism och ett civilsamhälle som agerar i direkt motstånd mot staten. Att fokusera på att radikaliserat civilsamhället kan fungera som en möjlighet att öppna

nya dörrar för politisk förändring. Icke statligt engagemang är ofta attraherande och välkomnande ur ett demokratiskt perspektiv samt ger en djupare allmän förståelse om politik som möjliggör att politiska frågor som vanligtvis inte får ta plats, ges plats (Little och Lloyd 2009: 76).

Vänstern ägnar sig idag allt mer åt symbolfrågor istället för ekonomiska frågor. Där storföretag allierar sig allt mer med vänstern där progressiva värderingar som antirasism, klimat och transgender frågor uppmärksammas allt mer (gp 2020). Detta är såsom jag uppfattar det, tecken på en strukturell förändring. Denna strategin, att använda företagen för att främja vissa progressiva åsikter och rensa ut andra är mycket användbar för vänsterns framgång. Företag kan agera som riktlinjer över det moraliskt rätta, ser vi det tillräckligt mycket kommer det till slut bli vardag. Resultatet av det blir att företagens ekonomiska frihet får fortsätta med villkoren att de följer vänsterorienterade riktlinjer. Detta kan förändra det kollektiva tänkandet, Att med symbolpolitik tämja storföretagen och tvinga dem att tjäna social rättvisa istället för kapitalet. Att rensa ut oönskade åsikter skulle i praktiken innebära att yttrandefrihet och åsiktspluralism inte upprätthålls. Å andra sidan behöver man inte tolka det som att oönskade åsikter rensas ut, utan istället att samhällets tankesätt utvecklas. Enligt den politiska teoretikern och feministen Judith Butler, en förespråkare för radikal demokrati menar att människans beteende artikuleras genom politiska och sociala processer vilket speglar hur det universella uppfattas. Vi bör ifrågasätta våra epistemologiska antaganden för att expandera vårt sätt att förstå människan (Little och Lloyd 2009: 37).

Symbolpolitiken måste isåfall genomsyra samhället och nå ut till alla. Många kommer motsätta sig denna symbolpolitik, som redan idag upplever kritik från mitten och höger tänkare. För att radikaliserat demokratin måste deras åsikter isåfall bli nedtystade. Vilket motsäger Mouffes önskan om en mer representativ demokrati. Men om oppositionens åsikter inte tystas eller i bästa fall lockas över, kommer en radikaliserat av demokratin utan förtryck eller konflikt, vara omöjlig.

Detta riskerar att vänstern inte kommer erkänna högern som legitim motståndare, ur ett liberalt perspektiv är det stor risk att vänstern kommer exkludera opposition och oönskade åsikter.

Kapoor bedömer Mouffes projekt som svårtolkat och för att inte nå ut till något annat än voluntarism. Han kritiserar hennes sätt att prata om “alla deltagare” och “vi” och ifrågasätter vilka på grunder hon har gjort de antaganden om den här folkliga viljan hon presenterar. Samt kritiserar hennes sätt hon förväntar sig att folket ska mobilisera sig själva i form av sociala rörelser och protestgrupper (Kapoor 2002: 473). Jag håller med om att Mouffes projekt kan uppfattas som svårtolkat i den mån att hon förväntar sig att folket ska mobiliseras trots att hon erkänner att vänstern är i underläge. Risken med vänstern i underläge och samtidigt en ökad pluralism är att vänstern blir helt undertryckt av andra åsikter med större folkligt stöd, istället för att få ta mer plats som Mouffe önskar. Vill man verkligen införa ett mer pluralistiskt samhälle om de inte är dom “goda” som vinner på det? Finns det inte tillräckligt med engagemang från vänsterns håll är det omöjligt att underminera den nyliberala ordningen. Är vänstern enbart en minoritet i den pluralistiska processen tenderar Mouffes projekt att få motsatt effekt. Frågan om vilka som ska anordna och delta i mobiliseringen Mouffe önskar är fortfarande obesvarad, däremot bör hennes projekt förstås som ett ämnesområde som fortfarande är relativt utforskat och finns där för inspiration till framtida forskning.

4. Slutsatser

Den nyliberala hegemonin bör utmanas i den mån att den styr över vanliga människors ställning, dvs lärare, fria yrkesutövare, köpare och säljare etc. När statliga funktionärer överskrider maktutövningen och inskränker över medborgares beslut hotas medborgares frihet och jämlikhet (Walzer 1993: 340). Därför upprätthåller Mouffes projekt liberala principer om frihet och jämlikhet, eftersom individer tillåts ta mer plats i samhället och artikulera sina egna uppfattningar om saker och ting. Den bristande jämlikheten är ett hot mot liberala principer som politisk frihet, trots att nyliberalismen hävdar sig stå för det liberala grundkonceptet frihet.

Risken med att radikaliserade demokratin och all typ av populism, är att den är oberäknelig, det finns inget klart svar på hur samhället kommer se ut efter att det reformeras, vilket inte fullt ut kan garantera individens frihet och jämlikhet. Mouffes projekt vill skala av demokratin och dess politik till att handla om den agonistiska konflikten, vilket tenderar att ta alltför mycket tid där frihet och jämlikhets principerna kan hamna i skymundan. För en mer frigörande politik kan istället en mix av olika politiska modeller kombineras (Balibar 2015: 106). Denna mix skulle kunna vara en kombination mellan en vänsterpolitik och den ekologiska omställningen som tidigare nämnts, där vänstern omvandlar miljöfrågan till en ren vänsterfråga. Ioförsig förknippas ofta miljöfrågan med vänsterradikal politik redan. Vänstern kan därför ta tillfället i akt och böja sig helt för grön ideologi och hoppas på att då naturligt få igenom sin vänsterpolitik och ett bryt med den nyliberala hegemonin.

Mouffes version av populism skiljer sig mycket från ledare som generellt klassificeras som populistiska. Juan Perón och Hugo Chavés exempelvis såg inte oliktankare som politiska motståndare, utan som fiender. Mouffes projekt kan

förstås som en lättare version av populism, eftersom hon vill reformera redan existerande institutioner snarare än att avskaffa dem (de la Torre 2019: 66). Hennes normativa synsätt på en mildare version av populism beskrivs inte så väl, men efter att ha läst hennes texter är det tydligt att hon skiljer sig från fullskaliga populister som Perón och Chavés och även Donald Trump, som betraktat politiska motståndare som fiender vars åsikter bör tystas ner. Fullskaliga populister skiljer sig från Mouffe då de ser antagonistiska fiender och inte agonistiska motståndare samt ämnar att polarisera samhället i två antagonistiska fraktioner. Mouffes projekt hade fungerat och kunnat fördjupa demokratin om man förhåller sig till den lätta populismen och särskiljer sig från de som fullskaligt utövat populism. Radikal demokrati kan fungera som ett sätt att normativt omtänka det politiska och öppna för möjligheter som kan fördjupa demokratin.

Fullskalig populism handlar om att tilldela politiker en nästan messiansk roll ämnad att förnya samhället. Risken med populism är att demokratin inte blir representativ och att folkets "true voice" blir representerade av en stark ledare, vi har sett tidigare fall där vänstern ägnat sig åt exkludering. Mouffe försvarar vänsterpopulism och menar att den är god i jämförelse högerpopulism, men till min förvåning analyserar hon inte vänsterpopulistiska ledare som Chavés, Morales etc trots att deras populism var antidemokratisk och sade sig tala för hela folkets vilja. En lättare version av populism som har för avsikt att öka pluralism och se bortom ytan av vad som vanligtvis definierar populism. Mouffes, Bernie Sanders eller Occupy Wall street som alla vill bevara de liberal demokratiska institutionerna kan fungera som en vitalisering av demokratin, snarare än ett hot.

För att polariseringen inte ska explodera i ett populistiskt övertagande, bör man sträva efter ökad förståelse mellan politiska motståndare. Istället för att motarbeta populism, bör man försöka omtolka den ursprungliga definitionen av vad populism står för, en stark karismatisk ledare som representerar det goda folkets vilja som ofta exkluderar politisk opposition och lära demokratin att

samexistera med de åsikts motsättningar som finns. Risken är annars att högerpopulismen segar och urholkar demokratin och motverkar demokratis utveckling. Mouffes modell är mer inkluderande och bidrar till progressiv samhällsutveckling.

Att använda Mouffes vänsterpopulistiska strategier genom att öppna för pluralism och agonistik kan vara ett sätt att tämja det missnöjet som politiken upplever idag. En risk dock då är att vänstern, som idag är i underläge jämfört med högern inte lyckas locka till sig tillräckligt många väljare och högerpopulistiska partier tillåts än mer inflytande. Vänstern och andra partier för den delen borde som Mouffe säger inte exkludera meningsmotståndare utan behandla dem med respekt. Avsaknaden av en diskussion som behandlar högerpopulismens intressen förhindrar vänsterns framsteg och förlorar därmed många röster till andra partier.

Mouffes strategier garanterar inte en vänsterpopulistisk seger, hennes projekt behöver inte betraktas den enda lösningen, men bidrar absolut till en alternativ förståelse för hur politisk exklusion, konflikt och motsättningar fungerar och kan omtänkas. Att använda agnostisk och pluralism i hopp om att vitalisera demokratin kan vara vanskligt på grund av risken för en alltför splittrad politisk debatt. För att radikaliserar demokratin krävs det att majoriteten går med på omställningen, därför bör man istället fokusera på att skapa ett nytt vänsterorienterat konsensus som bygger på socialistiska värderingar för att implementera den frigörande och jämlika vänsterpolitik som Mouffe strävar efter. För att den nyliberala hegemonin ska elimineras, måste majoriteten av befolkningen acceptera vänstern som den rätta ideologin. Vad som faktiskt händer när en demokrati bildas, är att folket mobiliserar sig mot eliten. Detta görs sakta men säkert precis som tidigare politiska förändringar vars idéer tagit årtal innan de accepteras som essentiella för ett gott samhälle av majoritetsbefolkningen.

5. Referenser

Balibar, É. (2015). *Citizenship*. Cambridge: Polity.

Beckman, Ludvig. 2005. *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus förlag

Bergström, Göran & Kristina Boréus. 2018. *Textens mening och makt*. Studentlitteratur AB. Lund.

Cross, Ben. (2017). Normativity in Chantal Mouffe's political realism. *Constellations*, 24(2), 180–191.

Dahl, Robert A., *A Preface to Democratic Theory*, The University of Chicago Press, Chicago & London
1968 (1956)

Dahl, Robert A., *Dilemmas of Pluralist Democracy: Autonomy vs. Control*, University Press, New Haven & London 1982

Dieter Plehwe, Quinn Slobodian, och Philip Mirowski. 2020. *Nine lives of neoliberalism*. London: Verso.

Esiasson, Peter m.fl. 2007. *Metodpraktikan*. Wolters Kluwer AB. Stockholm.

Greider, Göran och Linderborg, Åsa. 2018. *Det populistiska manifestet*.

Held, David, *Demokratimodeller: Från klassisk demokrati till demokratisk autonomi* (Andra reviderade och utvidgade upplagan), Daidalos, Göteborg 2002 (1987) [Svensk översättning av *Models of Democracy* (Second Edition)
Heywood, Andrew (2017). *Political Ideologies: An Introduction*. Palgrave

- Laclau Ernesto, Emancipation(s) (London: Verso, 1996).
- Laclau Ernesto. (1990). *New Reflections on the Revolution of Our Time*. London: Verso.
- Laclau, Ernesto and Chantal Mouffe. *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. 2nd ed. London; New York: Verso, 1985 (2001). Print
- Laclau, Ernesto and Chantal Mouffe. [1985] 2001. *Hegemony and Socialist Strategy*. London: Verso
- Lewin, Leif, *Folket och eliterna: En studie i modern demokratisk teori*, Almqvist & Wiksell, Stockholm 1970
- Little, Adrian och Lloyd, Mona. 2009. *The Politics of Radical Democracy*. Edinburgh University Press.
- Moffitt, Benjamin (2020). *Populism*. Polity.
- Mouffe, Chantal. 1993. *The Return of the Political*. London: Verso
- Mouffe, Chantal (2000). *The democratic paradox*. London: Verso.
- Mouffe, Chantal (2005). *On the political*. New York: Routledge
- Mouffe, Chantal, 2016. *Agnostik: Texter om att tänka världen politiskt*. Översättning Oskar Söderlind, Hägersten: Tankekraft.
- Mouffe, Chantal, 2019. *Till vänsterpopulismens försvar*. Översättning Oskar Söderlind. Atlas.
- Mudde, Cas och Kaltwasser Cristóbal Rovira (2017) *Populism, A very short introduction*. Oxford University Press.

Pateman, Carole, *Participation and Democratic Theory*, Cambridge University Press, Cambridge 1978
(1970)

Rummens, S (2017) *Populism a threat to liberal democracy* in C. Rovira Kaltwasser, P. Taggart Ochoa
Espejo och P. Ostiguy. *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford University Press 554-70.

Teorell, Jan & Torsten Svensson. 2007. *Att fråga och att svara*. Liber AB. Stockholm

Tralau, Johan. 2012. *Inbjudan till Politisk Teori*. Studentlitteratur AB Lund

Walzer, Michael 1983 (1993) *Pluralism och Jämlikhet*. (översättning: Sandin Gunnar och Larsson Lars G)
Daidalos

Elektroniska källor

De la Torre (2019). *Is left Populism the radical democratic answer?*
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0791603519827225> Hämtdatum:
2020-12-05

Göteborgs-Posten (2020) - Håkan Boström *Håller Vänstern på att ta över kapitalismen?* <https://www.gp.se/ledare/h%C3%A5ller-v%C3%A4nster-n-p%C3%A5-att-ta-%C3%B6ver-kapitalismen-1.30855973> Hämtdatum:
2020-12-20

Kristianstadsbladet (2020) *De blåa måste bli röda för att vinna mot de röda*
Birgersson, Petter <https://www.kristianstadsbladet.se/ledare/de-bla-maste-bli-grona-for-att-vinna-mot-de-roda-d59bc53c/> Hämtdatum: 2020-12-02

Lee De-Wit, Sander Van Der Linden, Brick Cameron (2019). *What Are the Solutions to Political Polarization?* https://greatergood.berkeley.edu/article/item/what_are_the_solutions_to_political_polarization Hämtdatum:
2020-12-23

Mudde, C. (2018) [Elektronisk]“How populism became the concept that defines our age”. *The Guardian*

22 november. Hämtad 2020-05-10. URL:

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/nov/22/populism-concept-defines-our-age>

Hämtdatum: 2020-11-28

Studebaker, Benjamin 2012. [Elektronisk] Groupthink: How Democracy Maintains Evil and Injustice

<https://benjaminstudebaker.com/2012/11/23/groupthink-how-democracy-maintains-evil-and-injustice/>